

În loc de prefață
Al doilea rămășag

Dedicat d-lui V. Alecsandri

Cînd mai mulți amici îmi făcură onoarea de a-mi propune direcțiunea literară a revistei de față, le-am adresat lor și mie însumi întrebarea: o singură publicațiune de această natură nu este oare de ajuns pentru micul nostru cerc de lectori?

Mi s-a răspuns că da.

Atunci - zisei eu - avem deja *Convorbiri literare* și, prin urmare, orice revistă e de prisos.

- Dar *Convorbirile* nu sînt serioase! a exclamat unul din cei de față.

- Vă prea grăbiți cu sentința, răspunse cu gravitate un avocat. Pentru ca să puteți pronunța în conștiință o condamnare, trebuie mai întîi ca acuzatul să-și recunoască culpa.

Toți au început a rîde.

- Cum vrei d-ta, domnule legist - observă unul - ca organul d-lui T. Maiorescu, fie cît de necopt, să-ți mărturisească el însuși lipsa-i de seriozitate? Ar fi prea naiv...

Auzind aceasta, îmi trecu prin minte o idee.

- Ei bine, domnilor - zisei eu - vă propun un rămășag...

- Un al doilea rămășag, căci pe cel întîi l-am cîștigat mai anțerț prin *Eu și ea* din Gablitz:

„Ca o liră fără sunet,
Ca un fulger fără tunet”...¹

- Fie și al doilea! Pentru a împăca pe omul nostru de legi, eu pariez că voi reuși a face ca așa-numita *nouă direcție* să-și recunoască nulitatea în modul cel mai solemn, s-o mărturisească în fața lumii întregi, și aceasta nu mai departe decît pînă la termenul de 15 februarie, pe care l-am fixat pentru aparițiunea *Revistei* noastre.

Rămășagul a fost primit.

Și de astădată am cîștigat.

La 5/17 ianuarie, cu recipisa sub nr. 936, am trimis la foaia din Iași următorul acrostih *La Convorbiri literare*:

LA NOI

La noi e putred mărul², a zis de mult poetul,
A zis cu desperare și a murit nebun¹,
Căci îl zdrobi durerea cînd s-a convins cu-ncetul
Ofțînd după scăpare că nu mai este bun
Nici sîmburele însuși, speranța viitoare,
Vestala timoroasă ascunsă de priviri!
O, da! un vierme sarbăd, cu otrăvită boare,
Rozînd fără-ncetare nu lasă nicăiri
Bucată nemînjită, și în zadar să crează
Iluzia din urmă ar vrea că tot mai poți
Redobîndi scînteia din dispăruta rază!
I-am cîntărit, piticii! i-am măsurat pe toți!
Lucesc prin neștiință, prin penile străine,
Insecte cu o umbră mai mare decît ei;
Te-nceală-n perspectivă, dar cînd te uiți mai bine
E trist și-ți vine milă de falnicii pigmei!
Rivali cu cine știe ce geniuri sublime,
Aruncă vorbe-n aer ce curg ca un șiroi,
Repetă, dar de unde, din ei nu spune nime...
E putred, putred mărul din sîmbure la noi!

P. A. Calescu

“La noi e putred mărul”, și la întrebarea: unde anume e putred? acrostihul răspunde: “*La Convorbiri literare*”. Acolo sînt “*falnicii pigmei*”, acolo sînt “*aruncători de vorbe în aer*”, acolo sînt “*insecte mici cu umbre mari*”, acolo sînt “*plagiatorii ce repetă fără a spune de unde*”, acolo “*se lucește prin neștiință*” etc., etc., o vastă pleiadă “*mînjită pînă la sîmbure de un vierme sarbăd cu otrăvită boare!*”

Din exces de generozitate, eu am prevenit pe criticii de la *noua direcție* prin pseudonimul P.A. Calescu, adică *Păcălescu*, și chiar prin nota cu “deșteaptă-te, române”. Ei n-au voit totuși să vadă, să audă, să știe nimic!

Poezia a fost supusă dezbaterii faimoasei societăți “Junimea”, care a hotărît să publice în cel dintîi număr al *Convorbirilor* mai pe sus de toate celelalte versuri, înlocuind însă, după o matură cugetare, pe “Vestala timoroasă” prin “Fecioara sficioasă”, ceea ce avu drept rezultat de-a face ca acrostihul să sune mai nemțește: *La Conforbiri literare*. O germanomanie instinctivă!

Galimatia de la mijloc:

“...Bucată nemînjită, și în zadar să crează
Iluzia din urmă ar vrea că tot mai poți
Redobîndi scînteia din dispăruta rază”

a rămas intactă și sacră pentru ilustra companie.

Noua direcție nici a visat măcar că prin “un vierme sarbăd cu otrăvită boare”, care „nu lasă nicăiri bucată nemînjită“, se aruncă fără milă în fața d-lui T. Maiorescu un al treilea sau al patrulea vot de blam, mai energic decît verdictele Senatului și ale deputaților!

În aceste condițiuni a apărut acrostihul în *Convorbiri* de la 1 februarie pe pagina 441.

Mai mult decît atîta! Pe pagina 448, sub rubrica de “Corespondență”, *noua direcție*, fericită de ocaziunea ce i-am dat de a-și face ea însăși portretul și foarte setoasă de altele asemenea pe viitor, mă încurajază cu entuziasm: “D-lui P.A.C. Mulțumiri și noroc bun!”

Așadar, neseriozitatea *Convorbirilor* fiind legalmente constatată prin propria lor mărturie, mă grăbesc a primi sarcina de a dirige în partea-i literară *Revista* de față, considerînd-o a fi în adevăr necesară, de vreme ce nu există deocamdată în România nici o altă de această natură.

Va fi nu o *nouă direcție*, ci o *direcție sănătoasă*.

Hasdeu

1. EU și EA
(din Gablitz)

Ca o liră fără sunet,
Ca un fulger fără tunet,
Ca un rîu fără murmur;
Ca o pasăre tăcută,
Ca o casă ce stă mută
Și pustie împrejur
Astfel sînt și eu - vai mie!
Formă fără melodie,
Pur spectacol făr-idei,
De cînd dînsa nu-i sub soare,
Și puterea-mi cîntătoare
A pierit cu moartea ei!

M. I. Elias

Vezi *Convorbirile literare* din 15 iulie 1871 și foile de publicitate din acel timp (nota lui B.P. Hasdeu).

(*Revista literară și științifică*, an. I, 1876, nr. 1 din 15 februarie, în *Presa literară românească, articole-program de ziare și reviste (1789-1948)*, I, ediție, note, bibliografie și indici de I. Hangiu, cu o introducere de D. Micu, EPL, București, 1968, pp. 320-323)